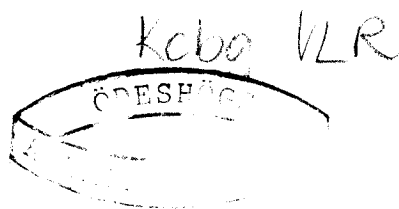

Svanshals

Materialet insamlat av Roland Hagberg

2002-02-19

Diverse händelser i Svanshals historia

1341 Detta år skänkte fru **Ramborg sina gårdar i Svanshals till Riseberga kloster**, vilken gåva stadfästes av konung Magnus.

1383 **Häradsting för Dals och Lysings härader** hålles i V Tollstads socken 1383 - 1402 därefter vid Haraker, var det nu ligger, 1410 - 1453. (Utanför Väderstad) **År 1474 nämns Vallby i Svanshals socken** och 1586 - 1683 Heda.

Den för Dals och Lysings härader äldsta bekanta och gemensamma tingsplatsen var vid Hästholmarna. Det dombrev på Uppsala bibliotek av 1383 är nämligen utfärdat på "Haestholma thing", och den 7 juni 1393 utfärdar häradshövdingen i Lysings och Dals härader fastebrev "ii Haestholmen aa raettom thingxstadh".

Hästholmen var tingsplats 1383 - 1402.

I närheten av tingsplatsen hade man alltid avrättningsplatsen. Var den belägen vid Sverkergården?

Under årtusenden hade Vättern varit en isolerad sjö och sjöfarten hade utvecklats efter de förutsättningar som rådde. Det var främst klostrets administratörer som utvecklade sjöfarten. Tillkomsten av Näs slott på Visingsö som centralort för den tidens Sverige måste ha förstärkt behovet av bra kommunikationer till det övriga Sverige.

Hästholmen blev genom Alvastramunkarnas seglationer ett handelscentrum i Vätterbygden och anges på 1380-talet som köpstad, villa forensis. I stadsvapnet anges en öppen råseglare med drag från koggen likaväl som från vikingaskeppen.

1421 **Biskop Nils gör biskopsvisitation** åtta dagar efter jul och meddelar sin färdväg: över Svanshals, där folk från Hedha, Ekby, Rinna, Rök och Kumbla socknar skall församlas,-----till Alvastram, som skall utgöra samlingsplats för folket från Tolffstadha, Åby och Ödhisöia, --- (Lundberg: Dals härad 91)

1421 **Regnflod, misväxt, pest. Säden ruttnade.**

Hjälperksamheten tär på förråden i Vadstena kloster, enligt dagbokens noteringar.

1600-talet **Kvarntorps kvarn, Svanshals.**

kök, 2 hallar.

År 1909 Kvarnen av trä, 3 anställda 1949.

Kvarnverket omfattar 3 par stenar, dubbel valsstol med plansikt, reningsverk, grynverk, havrekross, utsädesrensare och betningsapparat samt drives med elkraft sedan 1936. Mjöltnare Karl Vilhelmsson 1949

1909 **Kvarntorps kvarn** i Svanshals förmodas ha anlagts på 1600-talet. År 1909 nyuppföres en kvarn som inte drives med vatten trots sitt läge vid Lorbäcken utan med dieselmotor. Från 1936 drivs kvarnen med elektricitet.

~~1909 **Kvarntorps kvarn** i Svanshals förmodas ha anlagts på 1600-talet. År 1909 nyuppföres en kvarn som inte drives med vatten trots sitt läge vid Lorbäcken utan med dieselmotor. Från 1936 drivs kvarnen med elektricitet.~~

Drottning Kristinas gästgivarförordning har varit av genomgripande betydelse för näringens utveckling.

Gästgiveriet och våra dagars hotellväsende spelar en viktig roll av nationalekonomisk och kulturell synpunkt. Mycket mer än vad folk i allmänhet velat erkänna.

Gästgiveriväsendet blev en mätare av landets kulturnivå. Gästgivargården är den första institution en främling kommer i kontakt med. Hans allmänna omdöme om landet blir mycket beroende av hur han där mottages. Detta bevisar skrivna reseskildringar.

Gästgivargårdar: St Åby, Boet, Hästholmen, Kvarntorp i Svanshals, Nyby i Väversunda, Holkaberg senare flyttad till Sjöberga.

Gästgivargårdar i Ödeshög och St Åby indrages och en ny upprättades i Backasand.

1654 Av Lysings härads gårdar var 17 % av frälse natur d v s adelsägda: Sätra i Rök 1604, Trehörna 1619, Berga (Kyleberg) 1630, Tuna i Kumla 1630, Sjöstorp, Alvastra omkring 1650, Millingstorp, Valla, Ribbingsberga, Glänås, Renstad, Solberga i Svanshals. Hunnerstorp, St Lund, Järnstad, Sandkulla.

1727 - 1918 **Häradstinget flyttar till Ödeshög**, där ting i början hölls bl a i Gästgivargården. Tingshus uppföres mitt emot kyrkan.

Tingsställen i Lysings härad.

1383 - 1402 Hästholmen, V Tollstad

1410 - 1453 Haraker

1474 Vallby i Svanshals socken

1607 - 1670 Heda

1671 - 1675 Heda, Tollstads prästgård

1676 - 1683 Heda

1684 - 1727 Åby, på mark i vägkorset St Åby f d by.

1727 - 1918 Ödeshög

1919 - Mjölby

Enligt en lantmäterikarta från 1700 var **tingsstugan belägen i Åby by** väster om Åbyån, på det ställe där vägen från Heda ansluter till stora landsvägen, alltså intill gränsen till Ödeshögs socken.

Broocman sid 604: "Nu är allmänna Tingstaden wid Ödeshögs Kyrko: men har förr varit uti Heda Sokn och sedan Wid Åby kyrkby."

Det äldsta tingshusets läge i Ödeshög är okänt. Förmodligen låg det vid kyrkan. Ödeshögs Gästgivargård, belägen vid torget, låg i tingshusets närhet.

Tingen var en folkfest och man samlades på gästgivargården till måltid tills tingshusklockan kallade till fortsatta förhandlingar.

När det nuvarande tingshuset i Ödeshög byggdes är obekant. Det låg vid Storgatan, snett emot kyrkan. Men det torde vara över 100 år. Av sockenstämmoprotokoll framgår att det

reparerades på 1860-talet, färdigt 1865. I början av 1860-talet synes starka krafter varit på gång få tingshuset flyttat till Backasand.

I tingshusets övervåning bodde häradsförordningen.

I bottenvåningen var tingssalen, nämndemannarum, länsmansskammare och kök.

Tingshusklockan fanns på häktets gavel. Klockan förvaras i Ödeshögs Hembygdsförenings bankvalv. Klockstapeln är bevarad på Hembygdsgården på loftbodens gavel.

År 1940 reparerades huset.

Tingssalen finns kvar. Det gamla köket och nämndemannarummet blev polisstation. I dag inrymmer undervåningen expeditioner. Andra våningen var landsfiskalsexpedition och en bostadslägenhet. I tredje våningen finns två bostadslägenheter.

En gång om året, regelmässigt i augusti, hölls ting med tremansnämnd i detta tingshus.

En bevarad ordförandestol synes ha ett värde. Vart tog den vägen?

1757 Våren 1757 hade en del torpare och bönder från Åby och Ödeshög, V. Tolstad och Svanshals hos länsstyrelsen i Linköping anhållit om pass då de **avsåg att flytta till Finland för att där upptaga ödesmål.**

Landshövding Lagerfelt blev förvånad och sökte utröna varför de ville flytta. Han skrev till kmt för att få råd. Men de passökande utlyste auktion på sina djur och sin egendom.

Landsbetjänarna höll dock ett vaksamt öga på bönderna, som var fast beslutna att flytta. En dag meddelades landshövdingen att 10 skjutsar lastade med husgeråd, kvinnor och barn anlant till Linköping. Männerna infann sig för att hämta sina pass. Landshövdingen försökte övertala dem att stanna. Svar från kmt hade han inte fått, så han försökte fördröja deras avresa. En del av männen gav sig av mot Norrköping utan pass. Landshövdingen var övertygad att de for mot sin undergång "i ödemarker och obygd, fulla av vilda djur, frost och andra besvärligheter."

Stadsbetjäning sändes efter dem och förde dem tillbaka till Linköping för nya förhör. En bonde från Svanshals vid namn Jonas Jönsson hade några år tidigare flyttat till Finland. Det hade lyckats bra för honom, där han brutit ödemark i norra Finland. Han hade skrivit till släkt och grannar och lovat att ordna det för dem. "Många är angripna och vill resa." Det var säkert torpare, som längtade efter friheten bort från dagsverken, husbönderna och deras fogdar. Hur det gick framgår ej av t

1760 Brockman noterar i Beskrifning över Östergötland att "**vid pass 850 personer bor uti Svanshals soken.** Några få hemman, som stöta intill Röks Soken, hafva skog på ägor; men de öfrige måste med besvär och kostnad skaffa från aflägsna Soknar, vad som behöfvas till Hägn och Wedbrand. Allmänt är i Soknen liten Äng och knappt Mulbete. Höst och Vår är tillgång at få mala uti 2 MjölQvarnar inom Soknen: men dess emellan måste mälden föras utom Soknen."

1761 Ryttare Hammerdals hustru Cicilia Olofsdotter, då hon skulle åka hem ifrån kyrkan juldagens morgon under det hästen skente slog tinningen emot en grindstolpe i **Svanshals kyrkogata**, varav hon i samma stund blev död.

1772 I **Svanshals kyrbok** finns noterat att såsom **salpetersjudare** arbetade 9 män och 5 kvinnor.

1782 den 27 maj, beslöt bönderna i Svanshals och Kumla socknar att förena sig om ett brandstodsbolag och samfällt efter varje sockens hemmanstal ersätta all genom olycksalig

eldsvåda timad skada efter de grunder, som fastställdes vid mötet utan avseende i vilken församling skada sker. Varje helt hemman skulle inbetala 16 skilling vid valborgsmässotid. Kassans medel skulle göras räntebärande genom utlåning till socknarnas egna medlemmar mot god säkerhet. Lånen skulle inbetalas inom två månader om så erfordrades.

Det ekonomiska underlaget i de små socknarna blev svagt. Ersättningsgrunderna reglerades noga. Stränga anvisningar om hur öppen eld skulle handhas, med böter vid brott, utfärdades. Fem bränder fick regleras. 17 oktober 1795 ödelades Solberga by, Gottorps Norrgård brann dels 5 februari 1786 och dels 18 oktober 1795, Åsby bys fyra gårdar ödelades fullständigt 17 mars 1791 och Lilla Kullen 3 januari 1797.

År 1841 bildades Östergötlands läns brandstodsbolag.

Biskopsvisitation i Svanshals och Kumla socknar.

1784 Vid **biskopsvisitation i Svanshals och Kumla** socknar 30 maj av biskopen i Linköpings stift D:r Uno von Troil konstateras om undervisningen i visitationsprotokollet att "Barnaläran besörjes av Kläckarna och gamla hustrur", varefter undervisningen fortsätter och "fullkomnades" av prästerna.

Den som inte hade lärt barnen läsa i bok innan 10:e året skulle böta 16 skilling för varje år. Togos ej läskunniga i tjänst, hade husbonden skyldighet att lära vederbörande att läsa.

Fattigvården ombesörjdes genom sammanskott inom församlingarna t ex vid bröllop, begravningar, barnsöl, återvunnen hälsa och andra bemärkelsedagar.

Varje helgård i Svanshals lämnade därjämte årligen 6 kappar säd och 4 marker kött eller fläsk per år. I Svanshals socken var 16 personer helt försörjda genom fattigvården. I Kumla och Svanshals socknars gemensamma fattigstuga hade Svanshals 4 och Kumla 1 fattighjon. Biskopen uttalade ett särskilt tack till Lieutnant Herr von Kothén på Renstad och herr Cornette Stridsberg på Valla för att de "i så motto märkeligen bidragit till de fattigas uppehälle, att de lemnat dem utvägar till arbete, hvarigenom de sin föda nödtorftigt förtjänt." Klockaren i Svanshals hade fått uppföra en bostad åt sig på prästgårdens ägor. Klockaren i Kumla bodde i fattigstugan.

Förhör hölls med barn, konfirmander samt församlingsmedlemmarna. "Samtliga gjorde försvarligt besked."

Biskopen hade en del råd att ge beträffande husförhören. Vid dessa skulle barnens uppfostran och hemmaseder noga efterfrågas, de "genvördige" antecknas och varnas och deras uppförande vid påföljande års förhör noga utforskas. Till husförhören skulle ej större rotar eller flera hushåll kallas än att varje persons kunskap fullständigt kunde utrönas och antecknas. Vid förhören skulle vidare föräldrarna uppmanas tillse att barnen ej uppväxa aglösa och i lättja, ej av dem tåla olydnad eller djärvhet samt avhålla dem och de sina från ohöviskt tal. Skulle föräldrarna föregå barnen med onda och gudlösa exempel, finge de icke äga tillträde till nattvarden och dessutom dömas till böter. Vidare förmanades föräldrarna att ej låta sina "yngre barn" supa brännvin såsom hinder för tillväxten, ej heller att snusa och röka tobak såsom varande skadligt för hälsan. V pastor i Svanshals och Kumla var Johan Eric Blohm och i samband med visitationen installerades magister Lars Magnus Kinnander, född i Eksjö 1742, Han blev student vid 17 års ålder och prästvigdes vid 32 års ålder. 1 maj 1784 blev han kyrkoherde i Svanshals. Endast två år tidigare hade pastoratet fått en ny komminister kandidat Johannes Kraft. År 1797 blev Kinnander prost och 1800 disputerade han för teol. doktorsgraden, 1802 blev han kyrkoherde i Vadstena.

Biskopsvisitationer var en högtidsdag för pastoratet, en verklig samlingsdag då ingen utan laga förfall fick vara frånvarande. (*acc nr 190 Ödeshögs bibliotek*)

1797 **Lilla Kullens gård drabbas av eldsvåda** den 3 januari och ersättning utgår från Svanshals-Kumla brandstodsbolag

1807 Den 1 maj donerade **majoren Adolf Fredrik Boy och dennes hustru Ulrica Albertina Bergensstråhle samt greve Johan Löwen till Gräfsen** 133 rdr 16 skilling till en blivande Schol-Inrättning för fattiga barns undervisning i krinstendoms-kunskaperna i Svanshals socken.

1811 **Sockenmagasin inrättas i Svanshals socken** och ägde den 1 maj 1828 en behållning av 49 T:r 24 k:pr råg och 99 T:r 30 k:pr korn "till hwilkas inrymmande samma år uppfördes ett wackert grundmurath Hus af sten."

Det har på 1950-talet omgjortas till en vacker kyrksal med bisättningskällare.

1811 **Sockenmagasin inrättas i Kumla socken** och reglemente fastställdes 1814.

Till sockenmagasinsfonden skulle vart helt hemman i församlingen inleverera en tunna ren, strid och väl bärgad spannmål, en fjärdedel råg och tre fjärdedelar korn, samt proportionaliter av de mindre hemman.

Denna inrättning har avseende på framtida hjälp och understöd vid varjehande påkommande behov, särdeles till förekommande av spannmålsbrist och därav följande ringare tillgång på brödfödan för den fattige, så kommer denna insats och avgift att stanna för jordägarens räkning, dock att brukaren på de hamman, som innehaves av arrende, hälftenbruk eller för annan avgäld, kommer för insatsen att vara ansvarig emot avräkning eller gottgörande av jordägaren, på vad sätt dememellan bäst åsämjas kan.

Utlånngen skulle ske vid slutet av juni månad årligen emot ränta av en kappe på varje fjärdedels tunna för insocknes, men tvenne kappar på halvspann för utsocknes. Fjorton dagar innan utlåningen sker gives sådant å predikstolen tillkänna magasinets delägare. Var och en av dessa äga rättighet att undfå ej allenast så stort lån, som hans förskott varit till magasinets fond, utan även den därav upplupna räntan. Om det blev för mycket spannmål, så att skada vore att befara, skulle auktion hållas härå den tid på året, då den mest gäller. Hur länge detta magasin var i bruk är obekant.

År 1823 beslöts att i ränta för lån av en tunna säd betalas 3 kappar säd (= 9 %) och för löpande år 4 kappar (= 12 %)

År 1928 ägde sockenmagasinet en behållning av 19 tunnor, 23 1/4 kappar råg och 55 t:r 3 5/8 k:pr korn.

(Östgöta-Bladet lördagen den 19 maj 1923)

1811 På våren utkom en Kungl förordning att varje socken skulle uttaga s k **förskrivningsmanskap**. Dessa män, mellan 20-45 år, skulle utgöra reserv till den ordinarie armén. Det var den första värnpliktsutskrivningen i svensk historia.

På Gotland utskrevs 6 760 gotländska män, fördelade på 47 kompanier. Under de närmaste åren var nog gotlänningarna de bäst utbildade värnpliktiga i landet. De förstod varför de gjorde sin militärtjänst.

Från St Åby utskrevs 13 man och från Ödeshög 14. I Svanshals utsågs 7 man.

Förstärkningsmanskap uttages till landets försvar. 14 stycken förstärkningskarlar skulle utses bland socknens "manbara Personer". 4 anmälde sig frivilligt och erhöll 20 riksdaler vardera. I St Åby anmälde sig 3 stycken frivilligt. De övriga beslöt man uttaga bland antecknade lösdrivare, som skulle erhålla lega enligt vävningsstadgan..

Inskjutsningen till Linköping skedde måndagen den 17 juni 1811 med samling vid Ödeshögs kyrka kl 04.00 på morgonen. Tre förtroendemän medföljde för att avlämna manskapet. För den långa resan lejdes 4 par hästar mot en ersättning av 6 Rdr. Till underhåll på resan erhöll

varje karl 1 Rdr. Ersättningen till förstärkningskarlarna måste sockenborna betala. En del nekade, varför de bötfälldes.

År 1812 beordrades förstärkningsmanskabet från hela landskapet till träning på kampementsplatsen Lövingsborg i Skeninge. Samtliga karlar bokfördes och födelseår, längd och eventuella defekter antecknades. Den äldste var 44 och den yngste 18.

År 1813 I början på april inkallades manskapet. Den 18 april marscherade Vadstena kompani till Sjuntorp i Bjälbo. En man från varje socken följde kompaniet och svarade sedan för hemforslingen av mannarnas civila kläder. Dagen därpå utrustades 1 600 man i Skeninge. 21 april transporterades regementet mot Karlskrona. Efter en dagsmarsch övernattade man vid Ödeshögs kyrkby. 9 maj avseglade man mot Tyskland.

Beväringen användes 1813 i Tyskland och 1814 i Norge. Övningstiden var endast 10-14 dagar.

År 1814 beslöt stämman att "**med beslut om understöd för blesserade krigsmän** och deras i fattigdom lemnade Enkor och barn ådagalägga sin Patriotiska erkensla emot fosterlandet tappra försvarare". Varje helt hemman skulle till sockenmagasinet insätta 1/4 tunna korn, som skulle bilda en fond för utlåning till de nödställda.

(I Rökstenens bygd sid 137 - 140)

1814 Reglemente för en Sockenmagasinskassan finnes i Svanshals.

1815 Vid sockenstämman den 21 mars i Svanshals konstateras att **orgeltramparen** är gammal och oförmögen att fullgöra sin syssla . Eftersom ersättningen var ringa utser man inhysemannen Nils Eriksson vid Sjön att förestå orgeltrampartjänsten tills vidare.

Ett lass ved skulle återigen framköras till Sockenstugan. Ledväktare A.P.Hagström åtog sig att släppa till veden om den hämtades hos honom.

1821 Sockenstämmoprotokollet i Svanshals av den 8 juli yrkar avslag på förslag om **sänkning av Tåkerns vattenstånd.** Ombud var Rusthållare Anders Håkansson, Överby.

1828 Antal **mjölkvagnar** i socknarna: Svanshals 1, Heda 3, Rök 2, Åby 5, Ödeshög 9, Trehörna 2 V Tollstad 1. Summa 23.

Antal **sågverk** i socknen: Rök 1, St Åby 2, Ödeshög 2. Summa 5.

Antal ordinarie krigsfolk i socknarna:	1:a Lif.Reg.	2:a Lif.Reg.	Vakant
Svanshals	10	9	2
Heda	7	15	0
Rök	7	10	2
Åby	17	17	1
Ödeshög	24	19	0
V Tollstad	7	3	2
Trehörna	2	2	1
Kumla	4	1	2
Harstad sockendel	5	5	0
	83	81	10

1828 Försök till en ny beskrifning öfver Östergötland: Wid **Sand-stugubacken** hafva ~~Marken~~ nader förr blifwit hållne men äro nu icke tillätne.

Prinsasten

1837 I Svanshals socken, öster om gården Stora Kullen står **en minnessten, prinsastenen**, rest. "HKH Kronprinsen Oscar intog här middag D 19 Aug 1837. Till Minne af den Älskade Fursten rest af Svanshals och Kumla soknemän."

Prinsen skulle gästa general Gillis Edenhjelm på Kyleberg men de tunga karosserna kunde ej köra ner. Ett tält var rest vid Östads gästgivaregård, där tidig middag avåts.

Prinsastenen avtäcktes med musik, kanonsalut och åtskilliga skålar för den kungliga familjen av landshövding Palmstjerna inför en talrikt församlad meninghet den 25 augusti 1838.

I Post & Inrikes tidningar för år 1837 berättas om kronprins Oscars resa från Tyskland genom landet. "Den 19 aug. kl 3/4 till 6 f.m. afreste Hans Kongl. Höghet från Jönköping och uppehöll sig under vägen en timmes tid vid Lyckås säteri. ---Vid Östads gästgivaregård hade Generalskan Edenhjelm, boende på Kylebergs egendom, låtit uppsätta ett stort tält och i underdånighet inbjudit H K H till en dejeuner dinatorie (tidig middag), som H K H här behagade intaga."

(Strövtåg i Lysingsbygden sid 140 -141)

1839 Detta år besöker **de kungliga** Holkabergs gästgivaregård och äter frukost "Mormor talade med förtjusning om dem, hur älskvärda de voro," Mormor hette Christina och var husmor på gästgivaregården.

1839 **Konungen Karl XIV Johan** hade övernattat i Gränna på resa genom landet. På gränsen till Östergötland län emottogs hans Maj:t av landshövdingen Friherre Palmstjerna och av Biskopen Doktor Hedrén med ortens Prästerskap. Överallt syntes vid vägen, som Hans Maj:t passerade, talrika flockar av landets innevånare, vilka väntade Konungens ankomst med omisskännliga uttryck av tillgivenhet. Då Svanshals socken genomrestes, tog Hans Maj:t i ögonsikte **det monument, nämnda Pastorats innevånare upprest till minne av HKH Kronprinsens genomresa år 1837**, då Hans Kongl. Höghet uppehöll sig i denna nejd. Hans Maj:t täcktes betyga församlingens Föreståndare, som infunnit sig vid monumentet, Sitt Nådiga välbehag, över dess ådagalagda tillgivenhet för H K H Kronprinsen, och behagade till bemälte Föreståndare överlämna en summa penningar, för att bland församlingens fattiga utdelas.

Konungen for sedan vidare mot Skänninge, där han mottogs med äreport.

(Sveriges Stats-Tidning eller Post- och inrikes tidningar 13 juni 1839, Bibl Accnr 225)

1842 På sockenstämman den 2 januari konstaterar ledamöterna att **socken-magasinet** är försett med 3:ne ordentliga lås vartill Magasinsföreståndaren Organisten Ölander samt Skattemännen Anders Jonsson i Överby och Erik Persson i Svanshals med ansvarighet innehava var sin nyckel varför Socken-magasinet ansågs lämpligt till allmänt förvaringsrum för brännvins-brännings-redskap, som till begagnande under påföljande termin ej är anmälda.

1842 Betydande kvantiteter brännvin avyttrades årligen till Stockholm, Näke, Småland och andra orter över Norrköping, Vadstena, Askersund och Eksjö. Man beräknar att 500.000 kannor brännvin utfördes från Östergötland årligen.

1842 Vid sockenstämma i Svanshals den 1 maj diskuteras **rovdjursproblemet**. Med anledning av sockenombudens beslut vid sammanträde i Ödeshög den 23 april rörande anstalters vidtagande till Rovdjurens förminskning, valdes till Skallfogdar för socknen Sven Jonsson i Lorby och Per Daniel Pettersson i Särzhöga Rusthåll hvilka dessutom böra såsom sockenfullmäktige deltaga och besluta i ämnen som herr Överjägaren Abelin anser nödigt

framställa rörande skallgång och vad som därmed kan äga gemenskap. Hvarjämte sockenombudet vid förenämnda sammankomst organisten Ölander tillkännager att avgiften till fångsttygs anskaffande och andra anstalter för ändamålets vinnande bestämdes till 3 riksdaler Banco av varje helt hemman.

Rovdjursjakten i landet hade under 1700- och 1800-talet en militärliknande organisation med skallfogdar och herremansjägare som officerare och drevfolk som meniga soldater. Kallelse till skall skedde från predikstolen. Socknarna var skyldiga att hålla utrustning för jakt och fångst i ständig beredskap.

1842 Vid sockenstämma i Svanshals den 22 maj beslutas i § 8 om rättighet till inflyttning i **Fattighuset** nästa höst för Peter Jonsson och Sven Samuelsson bägge på Hallberga ägor. Varjämte förordades att deras hus och övriga tillhörigheter skulle upptecknas och å auktion till den högsbjudande försäljas.